

Utorok 1. januára 2013

Ani v novom roku nemám rád starých ľudí. To šuchtanie sa za rolátormi, tá nepatričná netrpezlivosť, to večné sťažovanie sa, tie koláčiky k čaju, to vzdychanie a stonanie.

Ja sám mám osemdesiattri a štvrt' roka.

Streda 2. januára

Povysypalo sa hojne práškového cukru. Aby mohla pani Smitová lepšie poutierať vechtíkom stôl, misku s jablkovými šatôčkami odložila na stoličku.

Prišla pani Voorthuizenová, ktorá sa tou svojou obrovskou riťou posadila rovno na misku so šatôčkami a ani si to nevšimla.

Až keď začala pani Smitová misku hľadať, aby ju mohla vrátiť na pôvodné miesto, zišlo niekomu na um pozrieť sa pod pani Voorthuizenovú. Tá keď vstala, mala na svojich kvetovaných šatách prilepené tri jablčníky.

„Pekne sa hodia k vzorke,“ povedal Evert. Takmer som sa zadusil od smiechu.

Takýto nádherný začiatok nového roka nás mal všetkých pobaviť, ale namiesto toho viedol tento incident k trištvrtrehodinovému mraučaniu a analyzovaniu, kto je na vine. Z rôznych strán na mňa zlostne zazerali, pretože sa mi to zjavne zdalo smiešne. A ja, ja som čosi zašomral na ospravedlnenie.

Namiesto toho, aby som sa ešte hlasnejšie zasmial, som čosi zašomral na ospravedlnenie.

Ja, Hendrikus Gerardus Groen, som totiž vždy korektný, šarmantný, priateľský, slušný a ochotný pomôcť. Nie preto, že by som bol taký naozaj, ale kvôli tomu, že sa neodvážim byť nikým iným. Zriedkavo poviem, čo si myslím. Vždy si zvolím bezpečnú cestu. Usilujem sa o to, aby bol vlk sýty i ovca celá. Moji rodičia boli predvídavi, keď mi dali meno Hendrik: človek by sa sotva stretol so slušnejším menom. „Nepoznáte Hendrika? To je ten, ktorý vždy tak zdvorilo skladá klobúk, keď zdraví!“ To som ja.

Pomyslel som si, že sám zo seba dostanem depresiu. Tak som sa teda rozhodol, že im ukážem aj čosi z pravého Hendrika Groena: celý rok budem bez cenzúry pozorovať život ľudí v severoamsterdamskom domove dôchodcov.

Ak pred koncom roka umriem, bude to vyššia vôľa. V tom prípade požiadam svojho priateľa Everta Duikera, aby na pohrebe prečítal výber z môjho denníka. Keď budem ležať na márach v malej sále krematória *Obzor*, pekne umytý a nažehlený, preruší neprijemné ticho chriplavý Evertov hlas, ktorý ohromnému publiku prečíta niekoľko pekných pasáží.

Trápi ma však jedno: čo ak Evert umrie skôr než ja?

To by nebolo od neho pekné – najmä preto, že ja mám oveľa viac chorôb a vredov ako on. Na svojho najlepšieho priateľa sa však človek musí spoľahnúť. Musím sa s ním o tom pohovárať.

Štvrtok 3. januára

Evert bol nadšený, ale nechcel sa zaručiť, že bude žiť dlhšie ako ja. A mal aj určité pochybnosti. Obával sa, že po prednese z môjho denníka si bude zrejme musieť nájsť nejaký iný domov, kde mu poskytnú starostlivosť. A znepokojoval ho aj stav jeho zubnej protézy. Súvisí to s nešetrným pohybom biliardového tága a úderom, ktorý mu v jeho dôsledku uštedril Vermeteren. Odkedy má Vermeteren na pravom oku sivý zákal, treba mu pri biliarde pomáhať. Evert, ktorý naozaj nikdy nebol nemo-torný, stál za ním a dával mu inštrukcie. Nos mal vo výške tága. „Kúsok doľava, trochu zospodu a...“ a skôr než dokončil, Vermeteren mu zadnou časťou palice vrazil do chrupu a zrámoval mu ho. Karambol!

Evert pobieha dookola, akoby mal striedať. Takmer mu nerozumieť, pretože strašne šušle. Skôr než bude môcť prehovoriť pri mojom katafalku, treba mu ten chrup opraviť. Dočerta, to nepôjde, pretože človek, ktorý opravuje umelé chrupy, mentálne vyho-rel. Dvestotisíc ročne, krásna asistentka, trikrát do roka na Havajských ostrovoch a napriek tomu prepracovaný – ako je to možné? Možno sa ho zmocnila melanchólia zo všetkých tých falošných

starých zubov, medzi ktorými sa občas veľmi dlho držia zvyšky potravy a nájdu sa v nich aj červíky. Obrazne povedané.

Šišky, ktoré servírovali dolu v spoločenskej miestnosti, pri-niesli tentokrát z nejakého pofidérneho obchodu. Včera ráno som si jednu zo slušnosti vzal a trápil som sa s ňou dvadsať minút – a k tomu musím dodať, že som sa ešte musel aj tváriť, akoby som si zaväzoval uvoľnenú šnúrku na topánke, aby som si posledný kúsok mohol pod stolom napchať do ponožky.

Preto ich boli stále plné misy. Obyčajne totiž všetko, čo je zdarma, okamžite zmizne.

V konverzačnej miestnosti sa zvyčajne servíruje o desať tridsať káva. Ak sú dve minúty po pol jedenástej a kávy stále nikde, prví obyvatelia sa začnú veľavýznamne dívať na hodinky. Akoby mali nejakú ďalšiu prácu. To isté platí, keď ide o čaj, ktorý sa servíruje o štvrt' na štyri.

Jeden z najnapínavejších okamihov dňa: aký dezert dnes dostaneme? Predvčerom a včera to boli ku káve i k čaju šišky. Pretože „my“ predsa žiadne jedlo nevyhodíme. Radšej sa ním zadusíme.

Piatok 4. januára

Včera som sa vybral do kvetinárstva a kúpil som tam kvetináč s ci-buľami hyacintov. O týždeň, keď vykvitnú, pekne privítam jar.

Vo väčšine izieb tohto domova dôchodcov sú vianočné kytice ešte v apríli. Popri prastarých svokriných jazykoch a posledných prvosienskach. „Bol by hriech ich vyhodit.“

Ak príroda môže zohrávať povzbudzujúcu úlohu v ľudskom živote všeobecne, určite ju nezohráva v obývačke a spálni holandského dôchodcu. Tam je stav izbových rastlín verným odrazom situácie, v akej sa nachádza jej pestovateľ: čaká na bezútešný koniec. Keďže dôchodcovia nemajú nijakú inú prácu alebo sú strašne zábudliví, polievajú takúto rastlinu trikrát denne. To nezvládnu po dlhšom čase ani svokrine jazyky.

Pani Visserová ma pozvala na zajtrajšie popoludnie na šálku čaju. Mal som odmietnuť – už aj preto, lebo zápacha –, ale predsa len som povedal, že rád prídem. Takže *to* bude moje popoludnie. Bože, aký som len slaboch. V rozhodujúcom okamihu mi nezišla na um nijaká výhovorka, takže ma čakajú táraniny a suché keksy. Je záhadou, ako sa jej vlhké keksy darí v takom krátkom čase zmeniť na zaprášený papundekel. Na jeden keksík potrebujem tri šálky čaju. Zajtra sa vzchopím a druhý keksík odmietnem. Začnem žiť odznova.

Nový život v pekne vyčistených topánkach. To mi zabralo polovicu doobedia. Samotné čistenie topánok išlo pomerne rýchlo. Veľa času som však stratil najmä odstraňovaním leštidla z rukávov na košeli. Ale topánky sa teraz pekne lesknú. Rukávy som si napokon vyhrnul. Tie sa mi už vyčistiť nepodarilo.

Určite to bude komentovať. „Ako to, pán Groen, že si vždy zamažete rukávy?“

Tunajší život pozostáva buď z *nikdy*, alebo *vždy*. Jedlo je tu raz *nikdy načas* a *vždy horúce* a inokedy *vždy príliš skoro* a *nikdy nie teplé*.

Raz som ľudí opatrne upozornil na to, že ich výroky sú dosť protirečivé, ale s logikou tu človek neobstojí. „Zase to viete lepšie, pán Groen, pravda?“

Sobota 5. januára

Včera opäť podávali slávnostnú večeru: na jedálničku bol nasi goreng. Väčšina tunajších zostarnutých detí má rada prívarky. Nejaké exotické brečky im nič nehovoria. Už keď v polovici šesťdesiatych rokov zaviedli v Holandsku špagety, narazili na neporozumenie. Nepasovalo to do ustálených predstáv: v pondelok cigória, v utorok karfiol s kašou, v stredu fašírky, vo štvrtok fazuľky, v piatok ryba, v sobotu polievka s chlebom a v nedeľu rozbif. Ak chceli byť Holanďania výstrední, jedli v utorok fašírky a po celý zvyšok týždňa z toho boli popletení.

Zahraničné vrtochy, to nie je nič pre nás. Zvyčajne si môžeme vybrať týždeň dopredu z troch rozličných pokrmov, ale niekedy to nevypáli dobre. Včera bol z nejasných dôvodov len nasi goreng. Dodávatelia čosi poplietli. Náš kuchár určite nebol na vine.

Takže sme si mohli vybrať z nasi. Ľudia s ťažkými diétami dostali chlieb.

Zdvihla sa vlna rozhorčenia. Pani Hoogstraatenová van Dam, ktorá trvá na tom, aby ju takto oslovovali, vyštuchala z jedla len kúsky vareného vajca; Van Gelder nasi „nežerie“, zato by vypil hrniec octu; a Bakker žiadal zvýšeným hlasom na ryžu šfavu.

Môj priateľ Evert, ktorý niekedy, keď má dosť vlastného kuchárskeho umenia, jedáva s nami, ponúkol svojim nič netušiacim spolustravníkom sambal. „Nechcete na nasi náhodou kečup?“

Tváril sa ako úplný hlupák, keď potom pani De Prijkerová do adžaru vykašľala umelý chrup. Chrčala, keď ju odvádzali od stola, a o chvíľu chodil Evert dookola s jej chrupom a napravo i naľavo ho dával skúšať, akoby to bola Popoluškina črievička. Keď si ho potom vedúci oddelenia zavolať na koberec, tváril sa ako stelesnená nevinnosť. Dokonca hrozil, že podá sťažnosť na obchodnú inšpekciu, pretože v adžare „narazil“ na chrup.

Pred večerou som bol ešte na čaji u pani Visserovej. Jej táraniny sú ešte slabšie než jej čaj. Povedal som, že mi doktor zakázal jesť keksy. Reku prečo. Povedal som, že kvôli krvnému obrazu. Mám ho zvýšený, medzi dvadsať a dvadsaťpäť. To som len tak táral do vetra, ale ona to považovala za bohvieaké múdrosť. Prinútila ma, aby som si tri keksy vzal so sebou, vraj keď mi obraz klesne. Teraz sú v akváriu na treťom poschodí.

Nedeľa 6. januára

Čoraz väčšmi zo mňa vyteká. Biele spodky sú veľmi vhodné na to, aby sa na nich vynímali žlté škvrny. Oveľa viac by sa zišli žlté spodky. Dosť sa hanbím pred dámami z pracovne. Takže teraz, skôr než spodky odovzdám, čistím tie najhoršie škvrny ručne. Povedzme, že ide o predpranie. Keby som nič neodovzdal, vzbudilo by to podozrenie. „Obliekli ste si čistú bielizeň, pán

Groen?“ spýtala by sa tučná pani z hospodárskej služby. Rád by som jej odpovedal: „Nie, tučná pani z hospodárskej služby, tieto staré spodky mám na svojom starom zadku tak pripečené, že si ich na sebe nechám do konca života.“

Je to namáhavý deň: na celom tele škrípu pánty. Nič nedokáže zastaviť úpadok. Človek má nanajvýš nejaký deň, keď ho niečo trápi menej, ale v skutočne dobrej forme už nebude nikdy. Nezačnú mu zrazu nanovo rásť vlasy. Aspoň nie na hlave, lebo z nosa a z uší, to teda áno. Ani žily sa mu už neprečistia. Zhrbenie sa nevyrovná a kohútik tam dolu neprestane kvapkať. Je to jednosmerná cesta do rakvy. Človek nikdy neomladne: ani na deň, ani na hodinu, ani na minútu.

Sťažujem sa ako dôchodca. Ak mám chuť na ponosovanie sa, bude lepšie, ak sa posadím dolu do konverzačnej miestnosti. Tam je to kratochvíľa číslo jeden. Nemyslím si, že prejde čo len hodina, aby niekto nezačal o chorobách.

Zdá sa mi, že som tak trochu zlostne naladený. Ľudia si myslia, že človek si na staré kolená užíva, ale to sa, dočerta, vždy nedá.

Čas na prechádzku: napokon, je nedeľné popoludnie. Potom nejaký Mozart a jeden veľký koňak. Možno sa zastavím aj u Everta, jeho hrubosť má dobrý terapeutický účinok.

Pondelok 7. januára

Podľa všetkého sa začalo vyšetrowanie náhleho úmrtia rybičiek na treťom poschodí. Vo vode plávalo pomerne veľa kúskov z keksov.

Nebolo odo mňa múdre, že som hodil keksy pani Visserovej do akvária. Keď sa dozvie, že rybičky umreli na predávkovanie vlhkými keksami, povedie stopa priamo ku mne. Musím si pripraviť obhajobu a u advokáta Duikera sa zastavím po radu. Evert je expert na milosrdné lži.

V tomto domove dôchodcov nie je prípustné držať domáce zvieratá – s výnimkou rybičiek a vtákov, „ak nepresahujú veľkosť 10, resp. 20 centimetrov“, ako sa píše v domácom poriadku. Aby sa predišlo tomu, že si niekto zmyslí pestovať žraloky alebo morské orly.

Majitelia, ktorých pri presťahovaní do domova *Súmrak* bez milosti odlúčili od ich psov a mačiek, si toho dosť vytrpeli. Nech boli tí štvornohí priatelia akokoľvek pokojní a vyrovnaní, starí a vetší, pravidlá sú pravidlá: do útulku.

„Nie, pani, nezáleží na tom, či je Rakker jediný na svete, koho máte rada; výnimku prosto nemôžeme spraviť.“

„Máte pravdu, vaša mačka leží celý deň na parapete, ale ak povolíme mačku, hneď bude niekto chcieť na svoj parapet tri dánske dogy. Alebo fialového krokodíla.“

Pani Brinkmanová je tu rekordmankou; v skrinke pod umývadlom sa jej sedem týždňov darilo schovávať starého jazvečíka, než ho u nej našli. Dá sa predpokladať, že ju niekto udal. Všetci z nás zažili vojnu, a predsa niekto udal riaditeľke starého psíka. A namiesto toho, aby fašistu, ktorý to mal na svedomí, odvieďla riaditeľka natretého smolou a vyváľaného v perí, radšej deportuje do útulku psíka. Ten psík tam kňučal ešte dva dni a potom zahynul biednou smrťou. A kde bola zvieracia polícia?